

KDO PLENI GNEZDA PTIC PEVK V MESTIH?

// Katja Rutnik

Ptice se v obdobju gnezditve spopadajo z mnogimi izzivi. Na število speljanih mladičev vplivajo vremenske razmere, količina hrane, ki je pticam na voljo, prirojene napake mladičev in plenjenje gnezd. Gnezda ptic pevk plenijo tudi nekateri večji predstavniki te skupine, med njimi sive vrane (*Corvus cornix*) in srake (*Pica pica*). Njihova številčnost je v urbanem okolju, zaradi obilice hrane, ki jim je tam na voljo, razmeroma visoka. Gre za izjemno inteligentne ptice, z dobro razvitimi kognitivnimi sposobnostmi, ki se zlahka prilagodijo različnim virom hrane. Običajno si sicer postrežejo z lahko dostopnimi viri (hrano najdejo npr. na poljih in deponijah), če teh ni, pa lahko uplenijo tudi gnezda, še posebej, če so ta na bolj izpostavljenih mestih.

SIMULACIJA GNEZDENJA

Za preverjanje vpliva sive vrane in srake na gnezdeče ptice v urbanem okolju smo uporabili umetna gnezda dveh velikosti. Večja s premerom 20 cm, ki so posnemala gnezda goloba grivarja (*Columba palumbus*), in manjša s premerom 10 cm, ki so posnemala gnezda kosa (*Turdus merula*). V velika gnezda smo postavili po dve kokošji jajci, v manjša dve prepeličji. Vsa gnezda smo postavili na območja z visoko številčnostjo sivih vran in srak, večja gnezda v drevesne krošnje, manjša pa v grmovne. Za zagotovitev zadostne velikosti vzorca smo ob uplenitvi gnezd ta prestavili na novo lokacijo, od prejšnje odmaknjeno vsaj 25 m.

VISOKA STOPNJA PLENJENJA V URBANEM OKOLJU

S pomočjo avtomatskih kamer smo prepoznali tri vrste plenilcev gnezd: kuno belico (*Martes foina*), srako in sivo vrano. Najpogostejša plenilka (v 84 primerih) je bila siva vrana, v 37 primerih je gnezdo uplenila sraka, dvakrat pa kuna belica. Sprva je bil čas od postavitve gnezd do njihovega uplenjenja daljši (140 ur), proti koncu gnezditvene sezone pa se je močno skrajšal (3,6 ure). Delež uplenjenih gnezd je bil na začetku razmeroma nizek: uplenjenih je bilo pol majhnih ter zgolj 10 % velikih gnezd. Ob koncu poskusa pa se je delež plenjenja znatno zvišal, uplenjena so bila vsa majhna gnezda in kar 90 % velikih.

S pomočjo avtomatskih kamer smo zaznali dva različna načina plenjenja gnezd: plenilci so jajca pojedli na gnezdu ali pa so jih iz gnezda odnesli. Predvidevamo, da sta ta dva načina plenjenja najverjetneje posledica različne oddaljenosti plenilcev od svojega gnezda. Raziskave iz tujine so namreč pokazale, da plenilci, ki gnezdiijo daleč od mesta

S pomočjo avtomatskih kamer smo prepoznali tri vrste plenilcev gnezd. Od zgoraj navzdol si sledijo **KUNA BELICA** (*Martes foina*), **SIVA VRANA** (*Corvus cornix*) in **SRAKA** (*Pica pica*). foto: **zajem slike zaslon**

plenjenja, plen (v našem primeru je bilo to jajce) odnesejo iz gnezda, ga nekje odložijo, tam pojedjo in nato hrano nesejo mladičem v gnezdo. Tako se plenilci izognejo konfliktu z gnezdečima staršema.

USPEŠNO PLENJENJE KOT POSLEDICA VISOKE INTELIGENCE

Delež gnezd, ki sta jih v urbani krajini uplenili siva vrana in sraka, je bil izjemno visok. Razloge za visoko uspešnost plenjenja lahko iščemo pri visoki inteligenci plenilcev. Mogoče je, da so sive vrane in srake zvok lestve, s pomočjo katere smo nameščali gnezda, povezale s postavljalci gnezd in hrano, ki se je potem pojavila na območju. Večina srak je velika jajca pojedla na gnezdu, saj so bila ta prevelika, da bi jih odnesle iz gnezda. Ena izmed njih pa je v jajce naredila luknjo, ga napičila na kljun in z njim vred odletela iz gnezda.

Večina srak je velika jajca pojedla na gnezdu, saj so bila ta prevelika, da bi jih odnesle iz gnezda.

Ena izmed njih pa je v jajce naredila luknjo, ga napičila na kljun in z njim vred odletela iz gnezda.

Po polnem olistanju krošenj so bila gnezda uplenjena pogosteje kot v začetku gnezditvene sezone, pred olistanjem. Najverjetneje lahko vzrok za to iščemo v velikih prehranskih potrebah plenilcev v času vzrejanja mladičev ter njihovega učenja, ki jim je omogočilo, da so zlahka našli novo postavljena gnezda.

Na plenjenje gnezd s strani sive vrane in srake vpliva tudi razpoložljivost prehranskih virov v okolici (npr. hrana iz odlagališča odpadkov). Ko imajo na voljo lažje dostopen vir hrane, je plenilski vpliv na gnezda manjši. Ne smemo pa pozabiti, da so poskusi z umetnimi gnezdi le približek dejanskega stanja oziroma procesov v naravi. Pri takih gnezdih ni zraven valeče samice oziroma para, ki bi branil gnezdo. Poleg tega ptice v naravi za gradnjo gnezd navadno izbirajo mesta, ki so v največji meri varna pred plenilci.

VIRI

- FJERD, E. PER, SONERUD, A. GEIR. (1988): Food caching, cache recovery, and the use of a fan egg shell dump in hooded crows *Corone cornix*. – *Ornis scandinavica* 19: 268-274.
- RUTNIK, K. (2017): Vpliv plenilcev na talna in grmovna ptičja gnezda v antropogeno spremenjenih sonaravnih in urbanih okoljih - Magistrsko delo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- RUTNIK, K. in sod. (2018): Vpliv plenjenja sive vrane in srake na talna, grmovna in drevesna ptičja gnezda v urbanih in antropogeno spremenjenih okoljih. – *Zlatorogov zbornik* 5: 69-78.

Včlani se v Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)

foto: Dare Fekonja

Skupaj za ptice in ljudi!

S tem boš:

- postal(a) del društva, ki trenutno z več kot 1000 člani rešuje največje naravovarstvene probleme in aktivno prispeva k veljavi varstva narave v naši družbi,
- dobil(a) obilo priložnosti za sodelovanje na različnih delavnicah in pri prostovoljnem naravovarstvenem delu,
- lahko postal(a) aktiven(a) član(ica) regionalnih ali Mladinske sekcije in se udeleževal(a) ornitoloških taborov in srečanj za mlade,
- se lahko udeleževal(a) mesečnih predavanj o pticah in naravovarstvu in vodenih izletov po Sloveniji in tujini,
- prejemal(a) poljudno revijo Svet ptic (4 × letno) in po želji strokovno ornitološko revijo *Acrocephalus*.

Informacije dobiš na:

DOPPS, Tržaška c. 2,
1000 Ljubljana,
T 01 426 58 75

dopps@dopps.si
www.ptice.si

